

върху Евангелието по Матей).

Вдъхновените описания на великия светител намират най-голямо потвърждение в съчиненията на историците на Изтока и Запада.

Св. Ефрем Сирин, този "Божии човек, велик старец между отците, просветен по ум и сърце", както свидетелствува за него един между подвижниците, преподобни Йоан Колов, като пътувал из Египетската пустиня, видял богоизбрания мъж Паисий и в своето възторжено слово за отците пустинници се изразява така: "Пренесете се мислено в пустинята: там ще видите дивно видение. Да очистим сърцата си, да си направим гълъбови криле и да полетим, да погледнем жилищата на онези мъже, които са оставили шумните градове и са обикнали повече планините и пустините. Да отидем и да видим как живеят те подобно на мъртъвци в своите ковчези. Да отидем да погледнем техните тела, облечени във власеници. Да отидем да погледнем тяхното питие, размесено със сълзи. Да отидем да погледнем тяхната трапеза, състояща се всякога от дивни растения. Идете, погледнете тези камъни, които слагат под главите си. Те живеят в пещери и земни пропасти като в крепости. Околните планини и хълмове за тях са високи стени... За тях няма покой в този свят, защото те не очакват успокоение в него. Те бродят със зверовете, като птици летят по планините. Но, броейки по планините, те сияят като светилници и просвещават със своята светлина всички, които с усърдие идват при тях... На царете става скучно в чертозите, а на тях е весело в подземията. Блажените отци носят власеници, но се радват повече от носещите порфири... Когато изнемогват, скитайки се по планините, лягат на земята, като на меко легло. Малко поспят и бързат да станат, за да пеят възхвала на възлюбения им Христос... Когато те се молят, стоейки на колене, от очите им текат потоци сълзи... Гдето замръкват, там и осъмват; за гробовете не се грижат, защото те вече са мъртви, разпнали са се за света от любов към Христа. Кой където свърши своя подвиг, там е за него и гробът. Много от тях се молили, като се хвърляли на земята, и тихо издъхвали пред Господа. Други, стоейки на камъни, предавали своята душа на Владиката (Господа)... Сега те очакват Този, Който ще ги събуди, и тогава те ще процъфтят като благовонни цветя... Блажени вие всецяло запазили в своите сърца любовта към Христа: влезте сега в тихото пристанище, насладете се от Христа, Когото сте възлюбили..." (Св. Ефрем Сирин, Похвално слово за подвижниците).

Руфин Аквилейски (410 г.) пише като очевидец: "Видях, наистина видях скривнище Христово, скрито в човешки съсъди. Видях в Египет отци, живеещи на земята и провеждащи небесен живот, както и някои нови пророци, въодушевени както чрез духовни добродетели, така и чрез дар на пророчество, за достойнството на които свидетелствува дарът на знамения и чудеса. Наистина, защо тези, които не желаят нищо земно, нищо плътско, да не получат небесна сила? Някои от тях са така свободни от всякаква мисъл за нечестие, че забравят, имало ли е в света каквото и да било